

ROMAN ONDAK

1966, Žilina

Žije v Bratislave, kde vyštudoval maľbu na Vysokej škole výtvarných umení (1988 – 1994). Ako jeden z mála slovenských autorov pôsobí najmä na medzinárodnej umeleckej scéne a vystavuje veľa v zahraničí. V začiatkoch svojej umeleckej tvorby robil koláže a kresby, neskôr viacvýznamové objekty. Postupne prestal vytvárať materiálne diela a jeho výstavy boli založené na aktivite a interakcii. Jedna z výstav spočívala v textovom zadaní pre pracovníkov galérie, pri ďalšej zas jednoducho napodobnil realitu vonkajšieho sveta a preniesol ju do galérie.

VIAC O DIELACH A ICH TÉMACH

Mnohé Ondakove diela boli vytvorené len raz, nedajú sa zopakovať, ako napríklad *Lopp* na Benátskom bienále alebo dielo *SK Parking*, ktoré vidíme aj na videu pred budovou Secession vo Viedni. Autor ich koncipoval pre konkrétne miesto a nazývame ich preto **miesto-špecifické** (site-specific art vytvorené pre daný priestor). Miesto nemá len materiálne vlastnosti, vytvárajú ho aj ľudia tým, ako ho používajú, či aký vzťah k nemu majú. Ak umelec vytvára dielo pre konkrétne miesto, zohľadňuje ako vyzerá, teda jeho materiálnu stránku, ale aj to, ako ho ľudia v danom kontexte vnímajú. Takéto dielo je iba zriedka možné preniesť na iné miesto.

Ondakovu tvorbu môžeme zaradiť ku **konceptuálnemu umeniu**. Ide o súbor rôznych stratégií, konceptov či ideí, ktoré sú často prebraté z bežného života a prenesené do kontextu umenia. Narušajú tak hranicu medzi umením a každodenným životom. Ondak zohľadňuje to, na akom mieste a v akom kultúrnom kontexte má byť umelecké dielo vystavené a zaoberá sa aj jeho divákmi. Ako sa správajú v galérii? Prečo tam chodia a čo tam hľadajú?

Ďalším Ondakovým námetom sú ľudské **spomienky, zážitky či zvyky**. Tie sú do veľkej miery individuálne, ale existujú aj také, ktoré zdieľajú isté kolektívne hodnoty a sú prítomné naprieč rôznymi kultúrami. Keď sa s nimi stretne v galérii, vyvolávajú v nás emócie a asociácie. Vo videu sú zobrazené diela, ktoré pracujú s prenosom bežnej situácie do galerijného prostredia. Príkladom je *Meranie vesmíru* – návštevníci prichádzali do prázdneho priestoru a pracovníci galérie odmerali ich výšku a zakreslili ju na stenu. Dielo *Dobré pocity v dobrých časoch* tvoril umelý rad pred galériou, ku ktorému sa postupne pridávali okoloidúci.

NÁMETY NA DISKUSIU

Pred pozretím videa: Čo pre vás znamená **každodennosť**? Máte ju radi? Alebo ste radšej, keď sú dni stále iné? Je pre vás každodennosť dôležitá? Kedy sa bežná situácia môže stať výnimočnou?

Po pozretí videa: Pomenujte, čo všetko môže byť podľa vás **umeleckým dielom**. Prekvapilo alebo nahnevalo vás niekedy nejaké dielo (v galérii, na internete či v TV)? Popíšte ako a prečo?

Čo vám napadne, keď vidíte **rad**, v ktorom čakajú ľudia? Priťahuje vás, lebo ste zvedaví, na čo čakajú? Alebo vás naopak hnevá, že pred vami je množstvo ľudí a vy musíte čakať? Ako by ste sa cítili, keby ste po dlhšom čase zistili, že je to hraný rad?

NÁVRH AKTIVÍT

→ Roman Ondak v diele *Dobré pocity v dobrých časoch* hovorí:

„*Samotný rad nie je ani tak o čase, ale skôr o tom, ako čas vnímame. Keď v rade stojíte, tak sa dostávate do úplne inej roviny vnímania času ako tí, čo ho len pozorujú zvonku.*“

V akej situácii v škole vám najpomalšie / najrýchlejšie plynie čas? Najprv ju podrobne charakterizujte z hľadiska zvukov, priestorového usporiadania či pocitov. Skúste nájsť spôsob, ako túto situáciu zachytiť napríklad vo forme zvukového záznamu alebo jednoduchého gesta.

→ **Inštruované dielo** je dielo, ktoré môže umelec poslať do galérie bez toho, aby tam musel prísť. Pracovníci galérie spravia dielo podľa toho, aký postup im napísal. Vyberte si dielo a začnite opisovať ako vyzerá, z čoho je vytvorené a pod. Napísaný text prečítajte svojmu spolužiakovi, ktorý dielo vyhotoví.

EXTERNÉ ODKAZY

- Rozhovor s umelcom, v ktorom spomína aj diela z videa: <https://www.artantiques.cz/umeni-vsednich-situaci>
- Roman Ondak v databáze Kunsthalle Bratislava: <http://artbase.kunsthallebratislava.sk/umelec/7446>
- Beata Jablonská o jeho tvorbe: <https://www.artdispecing.sk/recenzenti/beata-jablonska/trhliny-v-realite-istoty-v-umeni/>